

og
Språk

Bok i bruk - overalt

Tips og ideer til dere som synes det er viktig at barn utvikler språket sitt.

Universitetet
i Stavanger

SELVFØLGELIG FÅR VI LESE OVERALT

All lesing er lekser og dermed skolens ansvar, tenker mange barn og foreldre. Men for å bli en god leser må en faktisk lese i fritida òg. Barn må både lese selv og bli lest for.

De fleste barn deler dagen sin mellom SFO og skolen. Leser barnet ditt selv og blir lest høyt for, hjemme eller på SFO, får det god leseerfaring og ikke minst gode leseopplevelser.

Det er både naturlig og lurt at foreldre og ansatte ved SFO samarbeider om barnas fritidslesing. Dere kan utveksle barnets leseerfaringer og leseopplevelser, og gi hverandre konkrete leseråd.

**Samarbeid styrker
ditt barns leseglede.**

Veit du at...

- eit viktig skritt på vegen mot å bli ein god lesar, er å bli lesen høgt for
- barn som blir lesne høgt for, utviklar fantasien
- barn får rikare språk av høgtlesing
- barn som nokon les for, får lyst til å lesa sjølve
- å lesa høgt for barnet ditt opnar for fantastiske fellesopplevingar
- ved å lesa høgt for barn gir vi dei mønster som hjelper dei når dei skal skriva sjølve

Veit du at...

- lesing er ein viktig reiskap for læring
- lesestrategiar hjelper oss å forstå betre når vi les
- ”Lesehjelparen” (på neste side) fortel deg kva du kan gjera når de skal snakka om det de les

**Barn som blir lesne høgt
for, utviklar fantasien.**

Lesehjelparen

Før du les:

Sjå på tittelen og framsida. Kva fortel dei?

Sjå på bileta. Kva fortel dei?

Tenk gjennom kva du trur teksten kjem til å handle om. Kvifor trur du det?

Når du les:

STOPP OPP

...og **tenk** på det du har **lese**

...og **tenk** på kva dette **minner deg om**

...og lag **spørsmål** i hovudet ditt

...og **tenk** på kva du **trur skjer vidare**

Etter at du har lese:

Snakk med ein annan om det du har lese
(Snakk med deg sjølv viss du ikkje har nokon andre å snakke med)

Vis nokon andre kva du har lært

- når du lurar på noko,
når du ikkje forstår,
når du liker veldig godt det
du les.

- noko du kjenner igjen?
noko du har sett før?
noko du har høyrte før?
noko du har lese om tidlegare?

- tekstspørsmål har svaret i teksten,
tanke spørsmål kan du svare på med
dine egne tankar.

- Kva var det egentleg dette handla om?
Blei det slik du trudde det skulle bli?

- Fortel om det du har lese.
Bruk spørjeorda kven, kva, kor
korleis og kvifor.

Kvifor er denne teksten kjekk, grusom,
trist, spennande, morsam, kje deleg...

SPRÅK FORMER OSS

Barn lærer språk ved å bruka språk. Vi kallar det språkstimulering når barn møter omgivelser som legg til rette for at barna bruker og utviklar språket sitt.

Barna utviklar språket sitt når vi snakkar saman, når vi fortel kvarandre historier, vitsar og gåter og når vi les. Barn lærer språk når dei leikar. Derfor er det språkstimulerande når dei bruker fritida til å leika med kvarandre, speler spel og snakkar med kvarandre. I slike situasjonar lærer dei seg å forklara, beskriva, argumentera og resonnera. Det er ikkje like stor språkleg gevinst i spel og leikar der barnet ikkje treng å snakka med andre.

Det er viktig at barn og vaksne snakkar saman om det dei held på med, og at vi vaksne prioriterer samtalar med barn. Det har også stor språkleg verdi for barna at vaksne lyttar til det barna har å seia og følgjer opp innspela deira med spørsmål som begynner slik:

*Kva meiner du når du seier at...?
Korleis skjedde det...?
Korfor trur du at...?*

Vet du at...

- alle aktiviteter som krever at barnet bruker språket sitt aktivt, gjør at det utvikler språket
- når vi forventer at barnet skal bruke språket sitt, blir det flinkere til å uttrykke seg
- barn klarer seg bedre sammen med andre når de er flinke til å snakke med andre
- barn trenger å prøve ut språket sitt i mange sammenhenger
- i leken lærer barna å snakke med hverandre
- vi kan lære barnet mange ord bare ved å gjøre ting sammen og snakke om det vi gjør
- barn lærer språk når de tuller og tøyser med hvordan ord skrives og hva de betyr
- dataspill og filmer er mest språkstimulerende hvis barna samtaler om det de ser og opplever

I leken lærer barna å snakke med hverandre.

Voksne og barn kan tulle og tøyse og samtale om språk i b

åten, ved bordet, på badet, i butikken, på vei til fotballkamp, under lyn, foran PC-en, på vei til kino, når en kommer for seint til busen, på besøk hos bestemor, i år det regner, mens en spiser is, når en

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Lesesenteret, har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet utviklet materiell for lese- og språkstimulering og lesestrategier til bruk i skolefritidsordningen. Denne foreldrebrosjyren er en del av materialet.

Midten av brosjyren er plakaten Lesehjelpen. Her ser du hvordan du kan hjelpe barnet ditt med lesing og leselekser hjemme. Plakaten finnes på bokmål og nynorsk, og kan bestilles på www.lesesenteret.no. Der kan du også bestille flere brosjyrer.

Innholdet i brosjyren samsvarer med skolens veiledningsmateriell om lesing og leseopplæring

